

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

LIBRARY

AUG 15 1951

UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Naš jezik

НАШ ЈЕЗИК.

nov. serija

НОВА СЕРИЈА

Књ. II — Св. 5-6

БЕОГРАД 1951

СА Д Р Ж А Ј

	Страна
1. <i>Уредништво</i> : У интересу што боље књиге	151
2. <i>Св. Марковић</i> : О променљивости броја <i>два</i>	155
3. <i>М. Стевановић</i> : Значење неких стихова из Његошове <i>Луче</i> микрокозма	162
4. <i>Б. Милановић</i> : О писању <i>ј</i> у промени страних именаца м. рода ^м	168
5. <i>Ј. Радуловић</i> : Једно језичко објашњење <i>Кочићеве Суданије!</i>	173
6. <i>Св. Предић</i> : Непотребни варварци	187
7. <i>Авица Шаулић</i> : Језичко значење и пословице	196
8. Из живота речи:	
1. Значења глагола <i>гласати</i>	202
2. Неколико прилога речнику нашег језика	205
9. Језичке поуке	220

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

др Александар Белић, Глиша Елезовић, др Радомир Алексић,
др Михаило Стевановић, др Радосав Бошковић,
Бранислав Милановић и Игрутин Стевовић

Научна Књига

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД, 1951

НАШ ЈЕЗИК

Књига II

Нова серија

Св. 5—6

У ИНТЕРЕСУ ШТО БОЉЕ КЊИГЕ

Ми смо већ помињали да су се услови за добру књигу знатно поправили свугде у нашој земљи. Иако хартија још није увек на довољној висини, морамо поменути да и у Београду излазе књиге у доброј техничкој опреми — можда не у таквој мери као у Љубљани или Загребу, али се јављају. Иако штампарска вештина није увек код нас (мислимо у Београду) на довољној висини, и ту се већ много штошта поправило и има изгледа да ће се поправити у потпуности. Наша издавачка предузећа постарала су се да свака књига има свога „редактора“ и „коректора“ (само у ређим случајевима редактор и писац или преводилац књиге су једно исто лице). О њима, редакторима и коректорима, хоћемо да проговоримо неколико речи, јер и они данас у извесној мери деле одговорност за квалитет књиге, наравно, остављајући главну одговорност писцу или преводиоцу.

Установа редактора и коректора као сталних звања која се брину, заједно са писцима и издавачима, о ваљаности књиге коју какво књижарско предузеће издаје — релативно је нова; зато она нису, можда, ни израђена у појединостима. Да покушамо, на основу искуства које стичемо читајући књиге са означеним пуним именима редактора и коректора, што показује и њихову јавну одговорност, — да приђемо овом питању мало ближе.

Посао коректора очигледно је технички, наравно, у ширем смислу речи. Његов је задатак да познаје врсте штампарских слогова, да се не би допустила неједнакост у словима и да би се исправиле друге недоследности које фактори

штампарија често пропуштају да исправе или и сами довољно добро што ураде. То се догађа доста често. Друга је страна тога задатка у исправљању погрешака у слагању. Није довољно извршити само једно читање тзв. прве коректуре, већ је потребно исцрпно читање текста најмање у још једној коректури, а, ако су мешовити текстови са језицима мало познатим слагачима, и више пута. То је особито потребно ако је слог машински који при најмањој поправци тражи исцрпно читање стране на којој је поправка извршена. Напоследку, задатак је коректора да изврши поправљање и уједначавање у правопису, и то у свима правцима, ако је каквих омашака, недоследности или неједнакости остало у тексту пишчеву или преводиочеву.

Много је сложенија дужност редакторова. Његова је дужност да се брине о исправности текста, донекле и по садржини, а, углавном, о стилу и језику. То не значи да редактор може по својој вољи мењати садржину, стил и језик пишчев. Али је његова дужност да скрене пажњу писцу или преводиоцу на какву рогобатност у стилу или неправилност у језику. Те поправке он мора вршити у споразуму са писцем. У случају да писац не хтедне ни на што пристати, и онда када су грешке очигледне, редактор не може примити одговорност за свој удео у књижевном делу и најбоље је да се тада повуче, све док предузеће не би јасно одредило и дужности и права редакторска на која би и писци пристали и обавезали се да их поштују. Без тога би и сама установа редакторства била илузорна. Ми бисмо ишли још и даље и рекли бисмо да је дужност редактора ако опази и какву недоследност у садржини да на њу скрене пажњу писцу; али мислимо да те врсте редакторске примедбе не би смеле бити обавезне за писце.

Све напомене ове врсте тичу се текстова који су у потпуности уређени за штампање, а не и дела која редактори рукописа уређују, тако да и језичких, и стилских, а, поготову, садржајних грешака у њима не би смело бити много. У случају да таквих грешака има много, рукопис би морао бити враћен писцу или преводиоцу да га исправи. Али често, и поред велике пажње, омакну се грешке различне врсте

оним писцима и преводиоцима којих је пажња и сувише усретсређена на садржину дела. Ту редактор може бити врло користан.

Дужност коректора и редактора је чисто социјална. Они врше оне функције које им налажу исправан стил и исправан језик. Зато им писци, исто као и само друштво, морају бити захвални ако изврше с успехом свој задатак. Јер велики број штампарских грешака одвраћа читаоце од књижевних дела и навикава их на аљкавост у послу, а језичке и правописне грешке заразне су као све што се пушта у друштвени промет као правилно или општепримљено и онда када није такво.

Овде морамо учинити неколико потребних ограда. И коректор и редактор морају бити на висини свога посла. Данас се то не може рећи за многе које предузећа објављују као такве. Управо, у два правца њихов је рад за осуду: и онда када пропуштају, готово на свакој страни оригиналног или преведеног дела, понешто што је могло и морало бити исправљено, и онда када су сувише ревносни у своме послу и исправљају сувише, уједначују и стил и језик писаца према своме недовољном познавању и једног и другог. Иако су позвани да помогну и писцу и јавности, они им тада само одмажу, сводећи често лепе особине језичке на њима познате граматичке калупе, сувише уске и неправилно схваћене да би се сва многостручност и лепота и мисли и језика могла осетити. Такво уједначавање није у духу Вукову, није у духу непосредности и пуне народности нашега језика.

Када се од коректора и од редактора тражи добро познавање посла који раде, мора им се осигурати и начин да дођу до потребних знања. Ми не можемо улазити овде у појединости, али мислимо да би за коректорски позив био довољан (поред средње школе) и какав специјални курс ове врсте, да не би и несвесно уносили своје грешке у пишчев текст, као што, нажалост, још увек бива. Међутим за редакторски позив морало би се тражити и много више. Можда би се у крилу Новинарске академије могло организовати и једно и друго, пошто у њој има већ пре-

давача за стручне предмете који се од њих траже. Можда би се то могло и како друкчије организовати. У сваком случају, у интересу је наше културе, књижевног језика и усавршавања наше књиге да се и у том правцу предузму потребне мере. Овако често и најбоље намере у овом правцу издавачких предузећа пропадају без видних резултата.

Уредништво